

Munkásságának főbb eredményeit nehéz röviden felsorolni: a kutatóintézeti könyvtári hálózat kiépítése, egy kiadványsorozat, egy tudomány-szervezési periodikum elindítása, egy current contents kiadvány (HungInfo) létrehozása, az új, önálló könyvtárepület felépítése (1988-re), az Institute of Scientific Information Science Citation Indexének megvásárlása és szolgáltatása, integrált könyvtári rendszer (először a DOBIS/LIBIS, majd az Aleph) bevezetése, nemzetközi kapcsolatok kiépítése, tudományos fokozat(ok) szerzése, az egyetemi oktatásban való részvétel, és még folytathatnánk tovább.

.Az életrajz utolsó lapjai – már nyugdíjba vonulása után – keserű szájízzel íródnak, noha 1996-tól haláláig a *Pro Bibliotheca alapítvány* vezetőjeként még dolgozott a könyvtár negyedik emeletén, és – szokása szerint – nem mulasztotta el, hogy átnézze a könyvtár új könyvszerzeményeit, elsősorban a franciákat. (Ebben nemcsak betegsége, hanem a körülmények megváltozása, ha úgy tetszik a könyvtár nehézségei, a rendszer-váltás utáni fejlemények – infláció, csökkenő költségvetés, kényszerű létszámcökkentés stb. – is közrejátszottak.)

Az *Utóhangban* Dávidnak a Farkasréti temetőben elmondott búcsúztatója zárja a biográfiát. A *Függelék* néhány levele, dokumentuma és három vers (*Levéltár*), *Rózsa György műveinek válogatott bibliográfiája* és a *Felhasznált irodalom*, végül a *Névmutató* és a *Rövidítésjegyzék* teszi teljessé a könyvet. A címlap verziója bizonyítja azt a feltevést, hogy a kötet gondos nyelvi és tartalmi lektoráláson esett át, Rózsa György borítófedélre került fényképei pedig életének főbb szakaszait idézik fel.

Az önéletrajz csak egy szelete a könyvtáros pályának, és színezi annak háttérét. A további fontos adalékok Rózsa György könyvtári témájú írásaiból, elsősorban „*Tudományok és művészségek szeretete*” című gyűjteményes kötetéből (1986), valamint számtalan folyóiratcikkéből nyerhetők ki. Ezek tovább bővíthetik ennek a szakmai útnak a megismerését.

Jó lenne még több, hasonló mélységű és részletes életrajzzal találkozni a közelmúlt nagy könyvtárosairól!

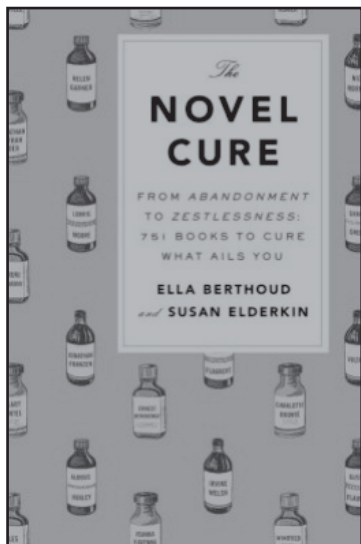
Murányi Lajos

Gyógyító könyvek

A könyv és az olvasás gyógyító ereje nem újkeletű felfedezés. Különböző szakterületek képviselői (pszichológia, pszichiátria, mentálhigiéne, könyvtár- és információtudomány, irodalomtudomány) megegyeznek abban, hogy a jól megválasztott olvasmány információt szolgáltat a helyzetfelismeréshez és értékeléshez, elgondolkodtat, reflektálásra és önmagunk megismerésére készítenek. Az olvasmány formájában megfelelő pillanatban érkező segítség betekintést nyújthat mások megoldásai-

ba hasonló dilemmák esetében, új értékekkel és magatartásokkal ismertethet meg, és segíthet a megoldások keresésében és mérlegelésében. Egy szakértők által válogatott, terápiás célra összeállított könyvgyűjteménynek ugyanúgy helye lehet a közkönyvtárakban, mint az orvosi váróteremben. A biblioterápia a gyakorlatban többféle módon értelmezhető. Mint receptív módszer olvasásterápiaként alkalmazható egyéni vagy csoportos formában. A szakember, például pszichoterapeuta vagy addiktológiai konzultáns

The novel cure: From abandonment to zestlessness. 751 books to cure what ails you. / Ella Berthoud ; Susan Elderkin. – New York : Penguin Press, 2013. – 432p. ISBN 978 1 59420516 3. ebk. ISBN 9781101638750.

által előírt biblioterápia klinikai gyógymódként is használatos. Az önsegítő írásművek révén az egyén önmaga is kísérletezhet a könyv gyógyító hatásával. A kreatív és produktív megközelítések a csoportos olvasás- és írásterápiát művészetterápiaként értelmezik. Könyvtárosként a biblioterápia kihívásaival talán leggyakrabban informálisan, közösségi elemmel gazdagítva találkozzunk könyvtári olvasóklubokban, illetve a tájékoztatópultnál.

A könyvtáros gyakran kényszerül az alkalmi biblioterapeuta szerepébe. A közkönyvtárak polcain minden bizonnyal ott sorakoznak azok a könyvek, amelyeket az olvasó figyelmébe lehetne ajánlani terápia céljából. Az olvasó és a könyv között azonban egy láthatatlan szakadék képződik, különösen kényes témák esetében, mint a szenvedélybetegségek és mentális problémák. Az olvasó nem szívesen osztja meg efféle gondjait egy olyan környezetben, ahol esetleg az nem marad titokban. Ilyenkor bizony jól jönne egy forrás, aminek segítségével a biblioterápiás olvasói igényeket viszonylag könnyen ki lehetne elégíteni. Egy nyomtatott vagy elektronikus tájékoztató anyag nagy segítség lehet a könyvtár bármelyik munkatársa számára, akinek feladata, hogy az érdeklődő könyvtárlátogatót a neki megfelelő könyvek felé irányítsa. Egy jól összeállított gyűjteményben maga az olvasó is tallózhat a számba jöhető olvasmányok között. Egy ilyen hiánypótló könyv az angol nyelvű *Novel cure* című kézikönyv, ami a világirodalomból válogatott szépirodalmi műveket tár a nagyközönség elé, mint esetleges választási lehetőséget különféle problémáink olvasásterápiás gyógyítására. A könyv nemcsak biblioterápiás iránytűként szolgál, hanem az állománygyarapításhoz is jó kiindulópont lehet.

A könyv teljes címe angol nyelven kissé patetikus hangzik: *The novel cure: from abandonment to zestlessness: 751 books to cure what ails you*, vagyis *Regénykúra: az elhagyatottságtól a kedvtelenségig: 751 könyv, amely kigyógyít betegségedből*. A cím magyarázatához tartozik a „novel cure” mint szójáték. A *novel* szó angolul a „regény” jelentés mellett „újdonság”-ot is jelent, vagyis a cím szerint a regénykúra újszerű megoldásként tekinthető. A címben szereplő két állapot, az elhagyatottság és a kedvtelenség, csupán az angol szó kezdőbetűje miatt került a címbe. Az A-Z lista angolul, az ábécére utalva, azt kívánja illusztrálni, hogy egy átfogó, lexikonszerű gyűjteményt vehet kezébe az olvasó. Ha magyarra kellene átültetnünk a címet, talán az *Ablak-zsiráf regénykúra: 751 könyv bármilyen tünet kezelésére* lenne a megfelelő fordítás.

A jelentős biblioterápiai gyakorlattal rendelkező művész-tanár és író-tanár szerzők speciális orvosi kézikönyvnek tekintik művüket, amelyben nagyban eltérnek a hagyományos medicina előírásaitól. Először is, nem tesznek különbséget testi és lelki fájdalom között. Bevezetőjük szerint az olvasó minden bizonnyal megtalálja a megfelelő könyvet mind a törött láb, mind pedig a megtört szív panaszainak orvoslására. A gyűjtemény figyelembe veszi az

élet kisebb-nagyobb eseményeinek testet-lelket megterhelő velejáróit, és olvasnivalót javasol azoknak is, akik lakhelyet vagy munkahelyet változtatnak, a nagy Ő-t keresik, életközepi válságban szenvednek, vagy éppen szeretteik elvesztését gyászolják. A másik, a hagyományos gyógymódotól való ennél is nagyobb eltérés maga a terápia: a gyógyír nem a patikában vagy az orvosnál keresendő, hanem a könyvesboltban és a könyvtárban. Az önségítő, szándékosan terápiás céllal írt munkákat kiegészítve, a szerzők arra vállalkoznak, hogy évszázadok hagyományát követve szépirodalmi műveket ajánlanak a testi-lelki nyavalyákkal küzdők figyelmébe mint egyik lehetséges gyógymódot. Saját pácienseikkel és klienseikkel szerzett tapasztalataik arról győzték meg a szerzőpárost, hogy olykor maga a történet vagy a szereplő karaktere, olykor pedig a szöveg lendülete vagy bája mozdítja ki az olvasót az adott állapotból, és lendíti túl a nehézségen, aminek eredményeként képes lesz a világot egy újabb nézőpontból szemlélni. A javasolt recept egyszerű: egy regény, rendszeresen fogyasztva. Ígéretük szerint némelyik kúra azonnali és teljes gyógyulást eredményezhet, míg más művek enyhét nyújthatnak a legnagyobb fájdalom idején, például egyszerűen annak beláttatásával, hogy mások is hasonló cipőben járnak. Azonban a tünetek súlyosságát mindegyik gyógyító könyv csökkenteni fogja, ha bár csupán átmenetileg is, az irodalom hatalma és ereje révén, aminek segítségével figyelmünket más irányba terelhetjük el. A gyűjtemény könyvismertetései a mű rövid tartalmi vázлата mellett megindokolják a választást is, gazdagon tarkítva jegyzetekkel és utalásokkal, sokszor humoros formában.

A könyv szerkezete szokatlan. Az A–Z lista nem műfajilag, hanem problémák és tünetek szerint csoportosítja az olvasnivalókat, és a listán nem szereplő szó esetében a megfelelő szócikkhez irányít. Így például az önbizalomhiányban szenvedők a következő szócikkek közt kereshetnek: alacsony önértékelés, szégyenlősség, követelőzés, kockázatvállalás hiánya, kicsúfolás, félelem a konfrontációtól, gyávaság, pesszimizmus, Carpe diem-kudarcs és csábítási

képesség hiánya. A szócikkek általában egy-egy alapvető regényt ajánlanak, például pesszimizmus ellen Defoe *Robinson Crusoe*-ját, túlzott optimizmusra Voltaire *Candide*-jét, de lehetnek további ajánlott olvasmányok is. Az alkoholizmusra például egy Stephen King regény és Malcolm Lowry *Vulkán alatt* című műve mellett egy magyarra még le nem fordított, de a hosszútávfutók körében kultikus műnek számító *Once a runner* (kb. Örök futó) című John Parker-könyvet ajánlanak, aminek alapján az olvasó teljesen megváltoztathatja az életét teste és szervezete megértése révén, és a határok nem ismerésének pozitív irányba történő változtatásával. Ugyanaz a regény több problémára is javasolható, amint ez a könyv végén lévő szerzői és címmutatóból kiderül. Példaként említhetjük a *Száz év magányt*, amit halálfélelem ellen és a húszas éveiket taposók számára egyaránt javasolnak. Kerouac *Úton* című klasszikus művét a rendmániásoknak ajánlatos elolvasni, de hangoskönyvként dühös autósoknak is javasolt. A legtöbb bajra ajánlatos művek között van az *Anna Karenina*, *Az öreg halász és a tenger* és *A nagy Gatsby*. Az egy tünetre legnagyobb számban ajánlott könyvek listáján a pálmát az a tizenhat mű viszi el, amelyekkel az orgazmussal kapcsolatos problémákat kívánják orvosolni; e listát a *Lady Chatterly szeretője*, az *Ulysses*, az *O története* és a *Fanny Hill* vezeti.

A szerzők még az olvasással kapcsolatos nehézségekre is szolgálnak tanáccsal: például, amikor nincs időnk olvasni, vagy épp szégyelljük a könyvet, amit olvasunk. A könyvborító lecserelése mellett elégedetten láttam az általam már korábban és javasolt megoldást, olvassunk e-könyveket! Találhatunk szépirodalmi műveket olyan alkalmakra is, amikor elalvási nehézségekkel küzdünk, nyaralni megyünk, vagy éppen a halálos ágyon fekszünk. Ez utóbbi nem vicc, hiszen az örökérvényű tanács szerint mindig olyan könyvet illik olvasnunk, ami jó színben tüntet fel bennünket, ha esetleg olvasás közben érne bennünket a halál. Vannak persze egyéb sznob megjegyzések is a könyvben, mint például lista a tíz legjobb regényről, amelyek segítségével műveltnek tűnhet az ember. Az

ajánlatok között fedezhetjük fel *A varázshegyet*, a *Háború és békét* és az *Üvöltő szeleket* *A nagy Gatsby* és a *Moby Dick* mellett. A szerzők meggyőződése szerint az olvasni kevésbé szeretők is találnak az ajánlottak között olyan regényt, amelytől kedvet kapnak az olvasásra. Vannak könyvek viccesebb és hétköznapiabb helyzetekre is, mint például a mellékhelyiségben olvasandó művek (ha Beckett, Vonnegut, Ondaatje és és Italo Calvino tudná, hogy hova jutottak!) Két másik érdekes lista arra szolgál, hogy milyen regényekkel ébreszthetjük fel az olvasókedvet partnerünkben. A férfiaknak szánt listán a *Huszonkettes csapdája* mellett ott szerepel *A rózsá neve*. Némely esetben kétely ébredhet az olvasóban az ajánlás és a gyűjtemény komolyságát illetően. Valóban létezik-e olyan könyv, amitől enyhülnek panaszaink aranyér, izzadás, horkolás vagy épp az orrunk méretének és formájának nem megfelelő volta esetén? Csuklásra a tíz legsokkolóbb regény listáját ajánlják, a vérnyomás csökkentésére pedig egy másik

listáról válogathatunk. Tényleg segít-e az *Anna Karenina* a fogfájáson? Elmúlik-e a büntudatunk a *Bűn és bűnhődés* elolvasása után? Használ-e a *Zabhegyező* a serdülőknek, a *Bováryné* a házasságtörőknek vagy a *Don Quijote* a letargiában szenvedőknek?

Végezetül álljon itt a leggyakrabban előforduló írók névsora: *Ernest Hemingway, Lev Tolsztoj, Jane Austen, Scott Fitzgerald, John Steinbeck, Saul Bellow, Charles Dickens, Virginia Woolf, Milan Kundera, Thomas Mann, James Joyce* és *P. G. Wodehouse*. A lista jól jelzi, hogy a kortárs angolszász prózai művek mellett a világirodalom klasszikusai jelentős számban szerepelnek ajánlott olvasmányként. A kulturális sokféleség és ízlésbeli változatosság jegyében nyugodt szívvel ajánlható a könyv az olvasók és könyvkiadók figyelmébe, ha az adott tünet az olvasnivaló kiválasztásának nehézsége és a könyvpiacon való tájékozódás képtelensége. Szívesen látnánk egy hasonló magyar nyelvű gyűjteményt is.

Hajnal Ward Judit

Elindult az ELDORADO dokumentumküldő rendszer

2015. április 29-én az OSZK-ban ünnepélyesen megnyitották az ELDORADO rendszert (Elektronikus Dokumentumküldés Országos Rendszere, Adatbázisa és Dokumentumtára). A rendszer a magyarországi könyvtárak könyvvállományának és a kapcsolódó könyvkiadók köteteinek elektronikus elérését is lehetővé teszi. A kétéves fejlesztés során létrehozott szolgáltatás nagy erénye, hogy lehetőséget ad a szerzői jog által védett tartalmak jogtisztá hozzáféréséhez, mivel része egy jogi modul, és a legális felhasználást a digitális jogkezelési technológia garantálja. Az OSZK-ban egy szerzői jogi munkacsoport is foglalkozik a jogosultak felkutatásával.

Elérhetőség: www.eldorado.oszk.hu.

(Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/elindult-az-eldorado-konyvtari-e-dokumentumkuldo-rendszer>)